

ANMELDELSER

De nederlandsche vogels. Bewerkt door C. EYKMAN, P. A. HENS, F. C. VAN HEURN, C. G. B. TEN KATE, J. G. VAN MARLE, M. J. TEKKE en Tsj. Gs. DE VRIES. Derde deel (Zandhoenders—Hoenders) p. 731—1148. 1 tavle, talrige tekstfig.). — WAGENINGSCH E BOEK- en HANDELSDRUKKERIJ N. V., Wageningen 1942—49. Pris: 20.00 fl.

Med det foreliggende bind er denne fortrinlige håndbog afsluttet. Anmeldelser af bd. 1 og 2 findes i D. O. F. T., **31**, 1937, p. 169, og D. O. F. T., **36**, 1942, p. 232—33. Grundet på de store vanskeligheder under krigen er 3. bind kommet i hefter. Det er blevet dyrere end de foregående, der kostede ca. 8 fl. hver.

Bd. 3 omhandler Steppenhøns, Vade-Måge-Alkefugle, Tranefugle og Hønsfugle. Endvidere findes en lang række tilføjelser og et index til hele værket. Som i de andre bind findes gode beskrivelser af fuglene og mange instruktive tegninger. Af særlig interesse for ornithologer i andre lande kan nævnes afsnittene om forplantningsbiologien (broedgegevens) og udbredelse (verblijf). De nederlandsche vogels er et værk, som Hollands dygtige ornithologer har ret til at være stolte af. LØPP.

BERTIL HANSTRÖM: Sydafrika av i dag. (267 pp., mange tekstfig.).— SVENSK NATUR, Stockholm 1949. Pris: 20 sv. kr.; indb. 25 sv. kr.

Det danske bogmarked har været velsignet med adskillige rejsebøger fra Afrika i de senere år; de fleste vil derfor nok betænke sig to gange, før de sætter opimod 35 kr. i en svensk rejseskildring fra Sydafrika. Det er imidlertid synd, for en mere veloplagt rejsefører end prof. HANSTRÖM skal man lede længe efter.

Bogen bærer tydelig præg af, at forfatteren er zoolog, og tilmed en zoolog, som interesserer sig for alle slags dyr fra de højeste til de laveste. Og for en zoolog må Sydafrika i sandhed være et paradys; næppe noget andet sted i verden vilde det være muligt at se så mange sjældne og mærkelige dyr på ca. 1½ måned. Når dertil kommer, at forfatteren i usædvanlig grad forstår at bruge sine øjne, vil man forstå, at resultatet bliver blændende. At både løver og elefanter narrede ham, tilgiver man ham gerne, når man til gengæld får en levende og helt original beskrivelse af en jagtleopard's intimeste familieforhold, glimrende illustreret af en serie snapshots taget af professorens frue. Men denne rejseskildring ville ikke være, hvad den er, hvis ikke forfatteren ejede en ganske usædvanlig evne til at snuse sig frem til beretninger og billeder af andre iagttagere til supplement af sine egne oplevelser. Ikke mindst de glimrende fuglefotografier vil henrykke enhver ornitolog, mesterligt reproducerede, som de er.

En pragtfuld bog, en guldgrube for enhver zoolog, og et mønster på det bedste i svensk bogteknik. Kort sagt, en af de bøger, man til stadighed vil vende tilbage til.

H. VOLSØE.

H. CHR. C. MORTENSEN: *Studies in Bird Migration. Being the Collected Papers of H. CHR. C. MORTENSEN (1856-1921)*. Edited by POUL JESPERSEN & Å. VEDEL TÅNING. Published by DANSK ORNITHOLOGISK FØRNING. (270 pp., mange tekstfig.). — MUNKSGAARD, Copenhagen 1950. Pris: 18 kr.

I anledning af 50-års dagen for H. CHR. C. MORTENSENS påbegyndelse af ringmærkningen har D. O. F. udgivet denne bog til minde om hans indsats. MORTENSENS opdagelse og gennemførelse af ringmetoden, der inden for ornithologien i årenes løb har båret så rige frugter, kunde ikke mindes på nogen bedre måde. Bogen er trykt på engelsk for over for udlandet at gøre opmærksom på MORTENSENS indsats, der nok huskes herhjemme, men ude omkring i det store og hele er glemte. Bogen indledes med en udførlig omtale af MORTENSEN, hans liv og gerning, af Å.V. TÅNING, dernæst følger en oversigt over MORTENSENS skrifter og endelig følger størstedelen af MORTENSENS ornithologiske arbejder oversat til engelsk, forsynet med de originale fotografier. Når betænkes betydningen af disse studier som kildekrift, virker det lidt forvirrende, at der er indsat moderne fotografier (af ARTHUR CHRISTIANSEN) selvom de naturligvis pynter. Den engelske oversættelse er udmærket, blot må det beklages, at det i denne forbindelse så vigtige ord "ringmærkning" overalt er kaldt "bird-marking" i stedet for det gængse og meget bedre "bird-ringing".

Ved gennemlæsning af MORTENSENS afhandlinger sættes man tilbage til en svunden tid. Man får et levende indtryk af, hvorledes hans arbejde tager stadig fastere form, og man ser hvilke vanskeligheder han — som alle pionerer — havde at kæmpe mod. De fleste afhandlingerne er nu mest af historisk interesse, men for Spids- og Krikandens og delvis også for storkens vedkommende danner MORTENSENS arbejde stadig grundlaget for vort kendskab til deres trækforhold her i landet.

Tidernes ugunst har medført, at papiret ikke er det bedste, og trykningen lader også en del tilbage at ønske, men dette forringer ikke indholdets værdi. MORTENSEN var en ægte forsker, og bogen bærer vidnesbyrd om hans højtflyvende planer, hans ildhu, hans uendelige tålmodighed. Vi er glade for at kunne hædre ham med dette mindeskrift og stolte over at kunne tælle ham blandt vore landsmænd. — Skønt værket, skrevet på et verdenssprog, først og fremmest henvender sig til udlandet, bør det finde mange læsere her i landet, hvor enhver ornitholog kender MORTENSENS navn men de færreste kender hans skrifter. F. S.

HENNING ANTHON & JAN BOËTIUS: *Nordiske Fugle. Spurvefugle.* (76 pp., 64 farvetavler). — GYLDENDAL 1950. Pris 24.50 kr.

En ny populær fuglebog at føje til de mange eksisterende, men i modsætning til de fleste andre i et ypperligt udstyr, fornemt papir, dadelfri typografi, smukke 6-farve plancher. Står indholdet nu i forhold til det pretentiøse ydre? Hovedvægten er lagt på ANTHONs tavler, mens BOËTIUS' tekst nærmest er sekundær. ANTHON har en enestående form- og strukturel fornemmelse, og man ser sjældent fuglebilleder, der er så minutiøst

rigtige selv i detaljen. Vil man vide, hvordan næb, ben, vinger o. s. v. ser ud på en fugleart giver ANTHONs tavler eksakte oplysninger. Er end objekterne ofte lidt vel rundede og buttede, så har ANTHON dog forstået at gengive hver art i sin karakteristiske skikkelse, med sin holdning, sin måde at sidde på, sine særegne bevægelser o. s. v. Farverne er derimod ikke altid vellykkede, men er ofte grumsede og urene. Dette hænger sammen med ANTHONs teknik, idet billederne øjensynligt er komponerede som stregtegninger, der derefter er farvelagt. Den tætte stregvirkning lader alle detaljerne komme til sin ret men tilslører samtidig de rene farver, gør dem matte og uldne, og offset-trykket klæder ikke sådanne billeder. ANTHON har i andre værker vist, hvilken ypperlig tegner han er, men han behersker endnu ikke kombinationen af streg og farve. Illustrationerne af fuglene skal ganske vist være rent saglige, men derfor synes man ikke, at det var nødvendigt at afbilde dem alle i samme stilling, siddende eller stående, som et geled soldater. Trods det intime kendskab til fuglene som tegningerne umiskendeligt viser, og trods den korrekte gengivelse af de strukturelle kendemærker, så mangler dog noget, flugten, fantasien, det levende liv. BOËTTIUS' tekst er også korrekt, men er unægtelig en knap kost, kun korte artikler med oplysninger om de alleralmindeligste forhold i meget generel form, og dog er der en del inkonsekvenser og småfejl. Ornithologi behøver dog ikke at være kedelig.

Der er gjort meget for at dette værk skulde fremtræde så smukt og tiltalende som muligt, men da det pretenderer så meget, må det også måles med en kritisk alen. Og det synes som om opgaven i nogen grad har oversteget de to unge ornithologers kræfter.

F. S.

STUART SMITH: *The Yellow Wagtail*. (XIV+178 pp., 8 tavler, hvoraf nogle farvelagte, 8 tekstfig.). — COLLINS, London 1950. Pris: 12 sh. 6 d.

Under ledelse af en kompetent komite (tællende navne som JULIAN HUXLEY og JAMES FISHER) har COLLINS forlag lanceret en ny serie bøger, "New Naturalist Monographs", der på en moderne videnskabelig basis skal skildre enkelte dyrearters naturhistorie. Det første bind omhandlede Grævlingen, mens det andet bind skildrer den Gule Vipstjert. Forf. har i syv år studeret denne arts biologi, og bogen giver resultaterne af hans undersøgelser, der især er koncentreret om yngleforholdene, men som forøvrigt dækker alle sider af den Gule Vipstjerts livsforhold, både på ynglepladsen (i England) og i vinterkvarteret i Afrika, trækforhold, fødeoptagelse m. m. Forf. er godt inde i litteraturen og diskuterer alle de iagttagne fænomener ud fra de nyeste teorier. De vigtigste kapitler er om "Territoriet, pardannelse og kamphandlinger", "Parringsspil", "Reden" og "Kuldet", og forf. behersker disse forhold suverænt, ligesom han kender hele litteraturen derom. Knapt så gode er kapitlerne om udbredelsen i almindelighed samt om den geografiske variation, afsnit der skyldes rene literaturstudier samt undersøgelser i museer, som synes at ligge forf. fjernere. Da den engelske underart (*Motacilla flava flavissima*) er hovedobjektet, er det en slem fejl, at yngleforekomsterne i Sydngorge

ganske lades uomtalt, og helt mangler på de ellers så detaljerede kort. Men de biologiske og økologiske afsnit er forbilledlige, først og fremmest gennem det væld af vigtige oplysninger de giver om de psykiske reaktioner.

F. S.

JOHN BUXTON: *The Redstart*. (XII+180 pp., 16 fotogr. tavler, 5 tekstfig., 17 kort). — COLLINS, London 1950. Pris: 12 s. 6 d.

Denne bog følger efter den om den Gule Vipstjert i serien "New Naturalist Monographs" og den står fuldt på højde med denne. Man finder her det samme store iagttagelsesmateriale og den samme overlegne bearbejdelse af det, den samme usædvanlige indlevelse i emnet og kendskab til literaturen derom. Det er bemærkelsesværdigt at begge forf. er amatører, for deres undersøgelsesmetoder, deres behandling af stoffet og deres kendskab dertil er af højeste videnskabelige standard. Buxton var i samtlige 5 krigsår fange i Tyskland og har udført hele sin undersøgelse af Rødstjerten i en af krigsfangelejrene. At han har kunnet nå så storartede resultater under så triste omstændigheder må aftvinge en den dybeste respekt.

Bogen er anlagt efter samme linier som Vipstjert-monografien og giver et udtømmende billede af Rødstjertens livsforhold. Måtte begge bøgerne også herhjemme virke som en spore til nye studier over fuglenes liv.

F. S.

R. S. R. FITTER; *London's Birds*. (256 pp., mange fotogr. tavler). — COLLINS, London 1949. Pris: 10 sh. 6 d.

Forf. til "London's Natural History" (ref. i D. O. F. T. 41, 1947, p. 231) har atter helliget sig storbyens fauna, denne gang kun fuglene. Som han selv efter et gammelt værk citerer "London is the only *real* place in the world", og selv om dette for en ikke-englænder lyder noget overdrevent, er der i hvert fald nok at berette om fuglelivet der. London er ikke den stenørken, man skulde tro, men huser et rigt fugleliv. Hvor fantastisk det end lyder, så er fuglelivet i London blevet omtalt af flere ornithologer end fuglelivet på noget andet område af tilsvarende størrelse i verden. London er naturligvis andet og mere end husene, der er parkerne, villabyerne og Themsen. Forf. inddeler stoffet økologisk, efter bygningernes, gadernes, træernes og søernes betydning for fuglene, om disse steder anvendes til redeplass, rastplads, fødeplads o. s. v. Trækket over storbyen får et særligt kapitel, og der sluttet af med afsnit om "mennesket som fjende" og "mennesket som ven". Man får et godt indtryk af fuglene i London lige fra de ældste tider, idet det historiske perspektiv overalt er holdt i forgrunden. Det er morsomt at læse om, hvorledes Londonernes forhold til fugle verdenen ikke afviger stort fra Københavnernes. Duer og måger fodres, fuglene beskyttes; kun få londonere ejer en bøsse, modsat landbefolkningen, der nedlægger alt levende — ligesom her. Der er i det hele taget mange paralleller at trække mellem ornithologien i London og København. Bogen er livligt og fornøjeligt skrevet, den fortæller faktisk om fugleliv under en helt ny synsvinkel.

F. S.

P. A. D. HOLLON: Trapping Methods for Bird Ringers. (40 pp., 25 tekstfig.). — BRITISH TRUST FOR ORNITHOLOGY, Oxford 1950. Pris: 2 sh. 6 d.

En praktisk og rigt illustreret oversigt over de forskellige til ringmærkningsbrug anvendte fælder, slagnet m. m. Heftet er udkommet som "Field Guide Number One" for de engelske ringmærkere, men der er ikke tvivl om, at den vil kunne være til stor nytte også herhjemme. I stigende udstrækning anvendes fangst i fælder under mærkningen, idet denne giver meget mindre tabsprocenter end mærkning af rede-unger. Denne udvikling har også fundet sted her i landet og vil yderligere kunne fremmes efter anvisningerne i nærværende skrift. Det kan anskaffes gennem British Trust for Ornithology, Banbury Road 91, Oxford.

F. S.

VIKING FONTAINE: Göteborgs Naturhistoriska Museums ringmærkningar av flyttfåglar under 1948. — Göteborgs Musei Årstryck 1949-50, p. 28-55. Göteborg 1950.

For ikke længe siden anmeldtes mærkningen 1947 (D. O. F. T. 44, 1950, p. 59), og nu er resultaterne fra 1948 kommet. Der mærkedes dette år ikke mindre end 16.821 fugle af 160 personer. Vigtige genfund: Engpiber (*Anthus pratensis*) Spanien, Rødstjert (*Phoenicurus phoenicurus*) Portugal, Vandrefalk (*Falco peregrinus*) Holland, Belgien, Frankrig og Portugal, Fiskeørn (*Pandion haliaetus*) Polen, Danmark, Belgien (2), Frankrig (5), Italien (2), Dakar i Senegal, Fjordterne (*Sterna hirundo*) Gabun i Fransk Ækvatorialafrika 2 oversomrende som 1-årige, Hættemåge (*Larus ridibundus*) Marokko, Sildemåge (*Larus fuscus intermedius*) fra Bohuslän til Dakar i Senegal. Der kan også gøres opmærksom på samme forf.s udmærkede oversigt over Göteborg ringmærknings historie i samme tidsskrift, p. 127—130. Ialt er siden 1911 mærket 217.440 fugle og indrapporteret 5.850 genfangster tilhørende 133 arter.

F. S.

CURT AF ENEHJELM: Den store Undulatbog. (86 pp., 33 tekstfig.). — J. FR. CLAUSEN, København 1949. Pris: 5.25 kr.

Man vil altid modtage en ny bog om Undulaten med glæde, når den er skrevet af CURT AF ENEHJELM, der er Skandinaviens bedste kender af denne yndede burfugl. Han mestrer ikke blot selve "liebhaveriet", bure og volierer, fodring og pleje, opdræt o. s. v., men er også inde i Undulatens historie og dens biologi, og hvad der for denne art spiller en særlig rolle, de forskellige farvemutanters arvelighedsforhold. Overalt er det nyeste kommet med, beskrevet ikke blot med største sagkundskab men også i let og livlig stil. Bogen er uundværlig for enhver, der herhjemme interesserer sig for opdræt af denne morsomme lille papegøje. F. S.

HERVID VALLIN: Besök på Hallands Väderö. (79 pp., mange tekstfig.). — SVENSK NATUR, Stockholm 1949. Pris: 4 sv. kr.

OLOV HEDBERG & BERTIL ÖHRN: Omberg och Tåkern. (92 pp., mange tekstfig.). — SVENSK NATUR, Stockholm 1950. Pris: 4.25 sv. kr.

SVEN BEHRENS & TORSTEN MALMBERG: Besök på Kullaberg (84 pp., mange tekstfig.). — SVENSK NATUR, Stockholm 1950. Pris: 4.25 sv. kr.

Disse små fikse lommebøger er led i en serie, af hvilke den første, om Stora Karlsö, blev refereret i D. O. F. T. **41**, 1947, p. 235. Om de tre nye hefter kan det samme siges som om det første. De er forbilledlige i deres udførelse, knap i teksten, saglige og pålidelige i alle enkeltheder, med værdifulde og nøjagtige enkeltheder om de pågældende områders geologi, botanik og dyreliv, med en vrimmel af gode fotografier, ikke mindst af fuglene, med instruktive kort og faunalister og en praktisk literaturliste. Det er i høj grad opmuntrende at se bøger, der egentlig er at betragte som turistvejledere, ligge i et så højt plan, og de vil ikke undgå at indgive de besøgende interesse og respekt for naturværdierne. Sådanne "naturens Bädeckere" savnes ganske herhjemme. F. S.

C. A. BLUME, TH. FRÖLICH & B. PALM: Dansk Fugleforskning II. (24 pp., hektograferet). — København 1950.

Første hefte af denne nye publikationsrække omtales i D. O. F. T. **44**, 1950, p. 55. Dette nye hefte indeholder først og fremmest en oversigt over danske andefugles trækforhold, af hvilke afsnittet om Krikanden i sammentrængt form er offentliggjort her i tidsskriftet. Desuden findes nogle meddelelser om ænder og vadefugle ved Højer i vinteren 1945-46, om invasionsåret 1949, diverse ekskursionsberetninger samt "Mindre Meddelelser". Det er et spørgsmål om ikke artikler af sidstnævnte kategori hellere burde finde vej til nærværende tidsskrifts spalter, ellers "tabes" de let i stofmængden. Især om andefugleafnittene må siges, at de indeholder et væld af iagttagelser og er forsynet med praktiske og over-skuelige noter. Man må håbe på fremdeles god fremgang for "Dansk Fugleforsknings" publikationer. F. S.

SVERIGES NATUR. Svenska Naturskydsföreningens Tidskrift Nr. 1, Årsbok **41**. (166 pp., mange tekstfig. og fotogr. tavler). — SVENSK NATUR, Stockholm 1950.

En række af artiklerne i dette smukke og smagfulde årsskrift er af betydelig ornithologisk interesse, ARVID NILSSON & GUNNAR THORSON skriver om Vens natur, inkl. fuglene. O. KALELA har en fortrinlig artikel om forskydninger i udbredelsen af de skandinaviske dyrearter og deres sammenhæng med klimaforandringen, A. BERNHOFT-Osa meddeler om forandringer i Norges hvirveldyrfauna i de sidste 10 år, en nyttig oversigt; A. HALLENBORG beskriver interessante fund af Kirkeugle (*Athene noctua*) i Skåne, hvor arten i de sidste år har gjort skridt til at indvandre (klimaændringen), KAI CURRY-LINDAHL beskriver Stor Hornugles (*Bubo bubo*) udbredelse i Sverige, hvor endnu en talstærk bestand findes,

omend stadig forfulgt af befolkningen; efter årsskriftets udgivelse er dog glædeligvis gennemført totalfredning. — Mellem afhandlingerne findes et væld af smukke fotografier, af hvilke mange gengiver fugle. F. S.

KAR WESTERSKOV: An Ecological Comparison between the Avifaunas of Ohio and Denmark. — The Ohio Journal of Science, **49**, p. 15—31, 1 tekstfig., 3 tabeller.

Forf., der i længere tid har opholdt sig i Ohio, giver en sammenligning mellem fuglelivet i denne stat og Danmark, baseret på økologiske forhold. Trods geografiske og klimatiske forskelle findes visse ligheder i de to staters fugleliv, særlig hvad angår svømmefuglene, af hvilke 99 arter er fælles, mens landfuglene næsten alle er forskellige. Størstedelen af de begge steder forekommende arter er mere almindelige i Danmark end i Ohio, og dette tilskrives Danmarks stilling på trækvejen fra nord-øst til sydvest, landets opdeling i øer og dets lange kyststrækning samt den større variation i landskabstyper og dyrkningsformer. En omhyggelig udarbejdet, interessant og nyttig oversigt. F. S.

FINN SALOMONSEN: Some Notes on the Moults of the Long-tailed Duck (*Clangula hyemalis*). — Avicultural Magazine, **55**, 1949, p. 59—62.

En diskussion om Havlittens udviklede dragtskifte, i forbindelse med de undersøgelser, som refereredes i D. O. F. T. **35**, 1941, p. 237. F. S.

FINN SALOMONSEN: Strejftog i Härjedalen. — Sveriges Natur. Svenska Naturskyddsföreningens Tidskrift Nr. 1, Årsbok **40**, 1949, p. 42—49, 3 tekstfig.

En beskrivelse af Härjedalens natur, og oplevelser under den ekskursion i 1944, hvis ornithologiske resultater er offentliggjort i D. O. F. T. **42**, 1948, p. 216, og **43**, 1949, p. 1. F. S.

POUL JÆSPERSEN: On Changes in the Distribution of Terrestrial Animals in Relation to Climatic changes. — Rapports et Procès-Verbaux de Conseil Permanent International pour l'Exploration de la Mer, **125**, 1949, p. 36-39, 4 tekstfig.

En kortfattet oversigt over forandringerne i udbredelsen hos fugle og pattedyr på Grønland, Island, Færøerne, i Danmark og Finland, i forbindelse med de senere års klimaændring. I samme tidsskrift p. 42-52 findes en udtømmende bibliografi over klimaændringen og dens virkninger på dyrelivet, udarbejdet af A. J. LEE og Å. V. TÅNING. F. S.
